

LITERATURA K REFERÁTŮM

1. Středověké právo, právní medievistika a periodizace právních dějin

2. Římskoprávní vlivy v domácím právním vývoji

• Ideál panovníka (Karel IV.):

- *Články a monografie Roberta Antonína Ideální panovník českého středověku: kulturně-historická skica z dějin středověkého myšlení. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013 (zvláště kapitoly VIII., IX.).*
- *Šmahel, František. Státní teologie Karla IV., "národní" doktrína Francie a počátky konciliarismu. In: Dějiny politického myšlení. II/2, Politické myšlení pozdního středověku a reformace. Praha : OIKOYMENH, 2011 s. 118-160.*
- *Blechová, Lenka. Knížecí zrcadla v českých zemích ve vrcholném a pozdním středověku. Mediaevalia Historica Bohemica 19-1 (2016), s. 7-34.*

• Univerzity (Praha, event. Olomouc):

- *Kejř, Jiří. Dějiny pražské právnické univerzity. Praha : Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1995.*
- *Nešpor, Václav. Dějiny university olomoucké. Olomouc : Ústřední národní výbor hlav. města Olomouce, 1947.*
- *Čornejová, Ivana - Svatoš, Michal a kol. Dějiny Univerzity Karlovy 1-4. Praha : Univerzita Karlova, 1995-1998.*

• (Právní) humanismus a představy o společnosti:

- *Seltenreich, Radim. Právní humanismus jako výraz evropského právního vývoje. Se zvláštním zřetelem k dění na univerzitách. Praha : Karolinum, 1996.*
- *Kopecký, Milan. Český humanismus. Milan Kopecký. Praha : Melantrich, 1988.*
- *Bůžek, Václav a kol. Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2010 (kapitola III.).*
- *Jubilejní "všehrdovské" číslo - Právněhistorické studie 7 (1961).*

3. Města a městské právo 1 (modernizace 13. století, vznik a správa města)

• Vznik a vývoj měst v českých zemích:

- *Kejř, Jiří. Vznik městského zřízení v Českých zemích. Praha : Karolinum, 1998.*
- *Hoffmann, František. Středověké město v Čechách a na Moravě. 2., rozšíř. a uprav. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2009 (nebo starší vydání).*

• Vznik a vývoj vybraného města:

- pro prvotní orientaci: Kuča, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1-8*. Praha : Libri, 1996-2011; Bahlcke, Joachim a kol. *Lexikon historických míst Čech, Moravy a Slezska*. Praha : Argo, 2001.
- dále např. řada *Dějiny měst v Nakladatelství lidové noviny*

- **Vnitřní život města (cechy):**

- Janáček, Josef. *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha : SPN, 1963.
- Winter, Zikmund. *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*. V Praze : Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906.
- z novější literatury např. Smrž, Jiří. *Cechy v pražských městech: od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860*. Praha : Archiv hlavního města Prahy, 2019.

4. Města a městské právo 2 (městské právo a soudnictví)

- **Městská správa a její vývoj:**

- Hoffmann, František. *Středověké město v Čechách a na Moravě*
- Winter, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst 1-2*. Praha : Matice česká, 1892.
- dále literatura ke konkrétnímu městu

- **Městské soudnictví a jeho vývoj:**

- Hoffmann, František. *Středověké město v Čechách a na Moravě*
- Winter, Zikmund. *Kulturní obraz českých měst 1-2*. Praha : Matice česká, 1892.
- dále literatura ke konkrétnímu městu, např. Slavíčková, Pavla. *Konfliktní soužití: městská společnost ve světle soudních sporů : sonda do života měšťanů ve Vodňanech v druhé polovině 16. století*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

- **Apelační soud:**

- Zdeněk, Václav. *Dějiny královského apelačního soudu na hradě pražském, nyní vrchního soudu v Praze*, Praha 1933.
- Adamová, Karolina. *Apelační soud v Českém království v letech 1548-1651*. In: *Collectanea opusculorum ad iuris historiam spectantium Venceslao Vaněček septuagenario ab amicis discipulisque oblata = Pocta akademiku Václavu Vaněčkovi k 70. narozeninám*. Praha : Universita Karlova, 1975, s. 101-112.
- Kindl, Josef. *Královéhradecké soudní pře z let 1548-1564 postoupené k apelačnímu soudu*. *Východočeský sborník historický* 31 (2017), s. 105-132.
- Hausenblasová, Jaroslava. *Počátky apelačního soudu v Čechách a jeho personální obsazení 1548-1627*. *Paginae historiae* 13 (2005), s. 5-31.

5. Panovnický dvůr a zemské právo 1 (struktury panovnické moci, konsensuální panství, užší a širší dvůr)

- **Přemyslovský dvůr:**

- literární produkce Výzkumného centra Dvory a rezidence ve středověku (HÚ AVČR): <http://www.dvory-a-rezidence.cz/>
- **Lucemburský dvůr:**
  - Kavka, František. *Život na dvoře Karla IV. Praha-Rudná* : Apeiron, 1993.
- **Jagellonský dvůr:**
  - Macek, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích: (1471-1526) 1. Hospodářská základna a královská moc. Praha* : Academia, 1992 (nebo pozdější vydání).
  - Trnka, Pavel. *Složení dvora krále Vladislava Jagellonského v letech 1471-1490. Mediaevalia Historica Bohemica 13-1 (2010), s. 111-145.*

6. Panovnický dvůr a zemské právo 2 (zemské právo a soudnictví)

- **Šlechtické soudy a právní památky zemského práva:**
  - Klabouch, Jiří. *Staré české soudnictví : jak se dříve soudovalo. Praha* : Orbis, 1967.
  - Starý, Marek. *Přední klenot zemský: větší zemský soud království českého v době rudolfínské. Praha* : Auditorium, 2014.
  - Kejř, Jiří. *Počátky dvorského soudu: (příspěvek k historii překonávání feudální rozdrobenosti ve starém českém státě). Praha* : Československá akademie věd, 1956.
  - Kreuz, Petr. *Postavení a působnost komorního soudu v soustavě českého zemského trestního soudnictví doby předbělohorské v letech 1526-1547. Kreuz, Petr. Praha* : Karolinum, 2000.
  - Janišová, Jana - Janiš, Dalibor. *Moravská zemská zřízení a kodifikace zemského práva ve střední Evropě v 16. a na začátku 17. století. Praha* : Scriptorium, 2016.
  - Kapras, Jan. *Právní dějiny zemí koruny České 1. Právní prameny a vývoj právnictví. V Praze* : Česká grafická akciová společnost Unie, 1913.
  - články Františka Čády o právních knihách zemského práva
  - články ve sborníku *Právní kultura středověku. Praha* : Filosofia, 2016.
- **Zemský soud v Čechách:**
  - Klabouch, Jiří. *Staré české soudnictví.*
  - Starý, Marek. *Přední klenot zemský.*
  - Jan, Libor. *Vznik zemského soudu a správa středověké Moravy. Brno* : Masarykova univerzita : Maticе moravská, 2000.
  - Markov, Josef. *Kapitoly z dějin českého zemského soudního řízení 12.-17. století. Praha* : ČSAV, 1967.
- **Zemský soud na Moravě:**
  - Janiš, Dalibor. *Zemské soudnictví na Moravě vrcholného středověku. Brno* : Maticе moravská, 2013.
  - Kameníček, František. *Zemské sněmy a sjezdy moravské: jejich složení, obor působnosti a význam. Od nastoupení na trůn krále Ferdinanda I. až po vydání obnoveného zřízení zemského (1526-1628) 2. Brno* : Zemský výbor markrabství moravského, 1902.
  - Markov, Josef. *Kapitoly z dějin českého zemského soudního řízení.*

7. Venkov a vrchnostensko-poddanské právo 1 (výstavba země, emfiteuse, renta, pozemkové vlastnictví a nobilita, vrchnostenská správa)

• Hradská soustava a služební osady:

- články a monografie Josefa Žemličky z ediční řady Česká historie v Nakladatelství lidové noviny
- Sláma, Jiří. *Střední Čechy v raném středověku 2-3*. Praha : Univerzita Karlova, 1986-1988.
- Krzemieńska, Barbara – Třeštík, Dušan. *Hospodářské základy raně středověkého státu ve střední Evropě (Čechy, Polsko, Uhry v 10. a 11. století), Hospodářské dějiny 1 (1978), s. 149-230 (nebo starší tematicky související články autorů)*.
- Klápště, Jan. *Proměna českých zemí ve středověku. 2., rozš. vyd.* Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012.

• Kolonizace a přestavba země:

- články a monografie Josefa Žemličky z ediční řady Česká historie v Nakladatelství lidové noviny, zvl. *Království v pohybu: kolonizace, města a stříbro v závěru přemyslovské epochy*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014.
- Velímský, Tomáš. *Trans montes, ad fontes! (Přes hory, k pramenům!) K roli újezdů při středověké kolonizaci středních a vyšších poloh na území severozápadních Čech*. Most : Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, 1998.
- Klápště, Jan. *Proměna českých zemí ve středověku*.

• Středověký "velkostatek" a život na venkově:

- Smetánka, Zdeněk. *Legenda o Ostojovi. Archeologie obyčejného života*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004 (nebo starší vydání).
- Petráček, Tomáš. *Nevolníci a svobodní, kníže a velkostatek: fenomén darovaných lidí přemyslovských zemí 10.-12. století*. Praha : Argo, 2012.
- Krofta, Kamil. *Dějiny selského stavu: [přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě]*. Vydání 2. V Praze : Jan Laichter, 1949.

8. Venkov a vrchnostensko-poddanské právo 2 (vrchnostensko-poddanské právo a soudnictví, tzv. spor o „právně historický výklad dějin středověku“)

• Vrchnostenská správa a soudnictví:

- Vacek, František. *Soudnictví v Čechách, městské a vrchnostní, až do XV. Století*. Časopis pro dějiny venkova 12 (1925), s. 133-158.
- Klabouch, Jiří. *Staré české soudnictví*.
- Černý, Václav. *Hospodářské instrukce: přehled zemědělských dějin v době patrimoniálního velkostatku v XV.-XIX. Století*. Praha - Brno : Nákladem Československé Akademie Zemědělské, 1930.

- *dále literatura dle volby k jednotlivým šlechtickým dominiím, např. Šimůnek, Robert. Správní systém šlechtického dominia v pozdně středověkých Čechách. Rožmberská doména 1418-1472. Praha : Historický ústav, 2005; Čechura, Jaroslav. Jakub Krčín z Jelčan: architekt jihočeských rybníků. V Praze : Vyšehrad, 2020.*

- **Právní status poddaných:**

- *Krofta, Kamil. Dějiny selského stavu.*
- *Čechura, Jaroslav. Člověčenství. Právněhistorické studie 33 (1993), s. 33-52.*
- *Graus, František. Dějiny venkovského lidu v Čechách v době předhusitské 1-2. Praha : Státní nakladatelství politické literatury, 1953-1957.*
- *Matějek, František. Feudální velkostatek a poddaný na Moravě s přihlédnutím k přilehlému území Slezska a Polska: studie o přeměnách na feudálním velkostatku v druhé polovině 15. a v první polovině 16. století. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1959 (zvláště část III.).*
- *Míka, Alois: Poddaný lid v Čechách v první polovině 16. století. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1960.*
- *s další literaturou v příspěvcích Ivo Cermana ve výpravné syntéze Habsburkové : 1740-1918 : vznikání občanské společnosti. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2016.*

- **Kulturní život venkova a jeho odraz v právu:**

- *Bůžek, Václav a kol. Společnost českých zemí v raném novověku (zvláště kapitoly V/5, VI/5 a 9).*
- *Procházka, Vladimír. Česká poddanská nemovitost v pozemkových knihách 16. a 17. století. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1963.*
- *dále literatura k venkovské kriminalitě a konfliktům poddaných a vrchnosti, např. Sokol, Petr. Hrdelní kriminalita v 16. a první polovině 17. století. (Sonda do života a mentality obyvatel raně novověkého venkova). Folia Historica Bohemica 20 (2003), s. 7-106.*

9. Čechy a říše („stát“ a „mezinárodní právo“ ve středověku)

- **Právo, rituály a identity v česko-říšských vztazích**

- *Fiala, Zdeněk. Vztah českého státu k německé říši do počátku 13. století: (podle kritiky pramenů). Sborník historický 6 (1959), s. 23-95.*
- *Fiala, Zdeněk. Počátky české účasti v kurfiřtském sboru. Sborník historický 8 (1961), s. 27-66.*
- *Kalousek, Josef. České státní právo. Vyd. 2., místy opr. Praha : Bursík a Kohout, 1892.*
- *Wihoda, Martin. Česká knížata na dvorských sjezdech. In: Rituály, ceremonie a festivity ve střední Evropě 14. a 15. Století. Praha : Filosofie, 2009 s. 171-202.*
- *Kalhous, David. Čechy a říše: problém pramenů nebo historiografie?. Český časopis historický 111-3 (2013), s. 481-516.*
- *Razim, Jakub. Věrní Přemyslovci a barbarští Čechové: česko-říšské vztahy v raném a vrcholném středověku. Praha : Leges, 2017.*

- **První česká království a zlatá bula sicilská:**

- články a monografie Martina Wihody *První česká království*. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015; Týž. *Zlatá bula sicilská: podivuhodný příběh ve vrstvách paměti*. Praha : Argo, 2005.
- *Reitinger, Lukáš*. Vratislav: první král Čechů. Praha : Argo, 2017.
- články a monografie Josefa Žemličky, např. *Zlatá bula sicilská*. Josef Žemlička. Praha : Melantrich, 1987; Týž. *Přemysl Otakar I.: panovník, stát a česká společnost na prahu vrcholného feudalismu*. Praha : Svoboda, 1990.

- **Říše mezi středověkem a novověkem a říšská reforma:**

- *Rapp, Francis*. Svatá říše římská národa německého. Od Oty Velikého po Karla V. Praha : Paseka, 2007.
- články a monografie Petra Vorla, např. *Státoprávní vyčlenění českých zemí ze Svaté říše římské: důsledky říšské reformy Maxmiliána I. Habsburského*. Český časopis historický 111- 4 (2013), s. 743-804; Týž. *Země Koruny české a Svatá říše římská v raném novověku*. *Theatrum historiae* 7 (2010), s. 259-272.; Týž. *Říšské sněmy a jejich vliv na vývoj zemí Koruny české v letech 1526-1618*. Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, 2005.

10. Nástupnictví (dědičnost a volitelnost, seniorát a primogenitura)

- **Inaugurační rituály (nastolení, korunovace):**

- články a monografie Josefa Žemličky z ediční řady *Česká historie v Nakladatelství lidové noviny*, event. Týž. *Přemyslovci: jak žili, vládli a umírali*. Josef Žemlička. Vyd. 1. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005 (zvláště kapitola V.).
- články Petra Kopala, např. „Politické hry“ v *Kosmově kronice*, in: *Pierwsze polsko-czeskie forum młodych mediewistów. Materiały z konferencji naukowej Gniezno 27-29 września 2005. Roku*. Poznań: UAM 2007, s. 89-121.
- příspěvky ve sborníku *Stát, státnost a rituály přemyslovského věku : problémy, názory, otázky : sborník příspěvků z konference konané dne 18. října 2005 v Brně*. Brno : Matices moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy: prameny, země, kultura, 2006, s. 155-195; Týž.
- *Kuthan, Jiří a kol.* Korunovační řád českých králů: *Ordo ad coronandum Regem Boemorum*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2009.
- články Václava Žůrka, např. *Korunovační řád Karla IV. jako ritualizovaný panovnický program*. *Časopis Národního muzea. Řada historická*. 176/3-4 (2007), s. 105-143
- *Šmahel, František*. *Královské slavnosti ve středověku v Čechách*, in: Týž. *Mezi středověkem a renesancí*, Praha : Argo, 2002, s. 107–132.

- **Trůnní právo od nástupu Lucemburků (dědičnost a volitelnost):**

- *Kalousek, Josef*. *České státní právo*.
- *Žemlička, Josef*. *Konec Přemyslovců : skladba a fungování jejich pozdní monarchie*. Praha : NLN, s.r.o., 2020.

- články a monografie Lenky Bobkové, např. Jan Lucemburský : otec slavného syna. Praha : Vyšehrad, 2018; Táž. "Boj" o Jana. Bobková, Lenka. In: *Inter laurum et olivam / Praha : Karolinum, 2007 s. 653-666.*
  - Urbánek, Rudolf. *Volba Jiřího z Poděbrad za krále českého. Praha, 1926 (nebo příslušné pasáže z autorových Českých dějin vydaných v Laichtrově nakladatelství).*
  - Čornej, Petr. *Český stát v době jagellonské. Praha - Litomyšl : Paseka, 2012 (nebo příslušné autorovy pasáže z Velkých dějin zemí Koruny české v nakladatelství Paseka).*
  - Rauscher, Rudolf. *Volební kapitulace a korunovační reversy panovníků ve státech střední Evropy. Bratislava : Právnická fakulta university Komenského, 1925.*
- **Trůnní právo od nástupu Habsburků (dědičnost a volitelnost):**
    - Kalousek, Josef. *České státní právo.*
    - Janáček, Josef. *Nástup Habsburků na český trůn. Praha : Melantrich, 1986; Týž. České dějiny. Doba předbělohorská 1526-1547 1-I. Academia, Praha 1968.*
    - Kohler, Alfred. *Ferdinand I. (1503-1564): kníže, král a císař. České Budějovice : Bohumír Němec - Veduta, 2017.*
    - seriál článků Josefa Války v *Časopise Matice moravské s podtitulem Ferdinand I. a počátky absolutismu.*
    - Rezek, Antonín. *Zvolení a korunování Ferdinanda I. za krále Českého. Praha: J. Otto Praha, nedat.*

11. Kodifikace (kodifikace zemského práva a jeho prehistorie, dualismus panovníka a stavů)

- **Desky zemské a dvorské:**
  - články a monografie Pavly Burdové, např. *Desky zemské království českého. Praha : Státní ústřední archiv v Praze, 1990; Táž. Desky zemské. (Rozdělení po stránce obsahové a formální.). Sborník archivních prací 43-2 (1993), s. 347-439; Táž. Desky dvorské. Pavla Burdová. *Paginae historiae 2 (1994), s. 5-19; Táž. Úřad desek zemských. Sborník archivních prací 36-2 (1986), s. 273-381.**
  - Klecanda, Vladimír. *Obnovení desk zemských po požáru r. 1541. V Praze : nákladem vlastním, 1918.*
  - Janiš, Dalibor. *Úvahy nad počátky zemských desk na Moravě. In: Nový Mars Moravicus, aneb, Sborník příspěvků, jež věnovali prof. Dr. Josefu Váلكovi jeho žáci a přátelé k sedmdesátinám / Brno : Matice Moravská, 1999 s. 243-250.*
- **Zemská zřízení doby stavovské:**
  - články ve sborníku Janiš, Dalibor - Malý, Karel - Pánek, Jaroslav (edd.). *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500-1619): sborník příspěvků z mezinárodní konference konané ve dnech 7.-8. prosince 2000 v Praze. Praha : Historický ústav Akademie věd České republiky : Ústav právních dějin Právnické fakulty Univerzity Karlovy, 2001.*
  - Janišová, Jana - Janiš, Dalibor. *Moravská zemská zřízení a kodifikace zemského práva ve střední Evropě v 16. a na začátku 17. století. Praha : Scriptorium, 2016.*

- *předmluva k edici Kreuz, Petr - Martinovský, Ivan - Vojtíšková, Jana (edd.). Vladislavské zřízení zemské: a navazující prameny (Svatováclavská smlouva a Zřízení o ručnicích). Praha : Scriptorium, 2007.*
- *Martinovský, Ivan. Okolnosti vzniku Vladislavského zřízení zemského, Ústecký sborník historický 4 (1979), s. 103 - 132.*

- **Obnovené zřízení zemské:**

- *články ve sborníku Vývoj české ústavnosti v letech 1618-1918. Praha : Karolinum, 2006.*
- *Gindely, Antonín. Vznik Obnoveného zřízení zemského, Právník 33 (1894), s. 1-9, 37-42, 109-124, 153-160.*
- *Knoz, Tomáš. Pobělohorské konfiskace: moravský průběh, střeoevropské souvislosti, obecné aspekty. Brno : Matice moravská : Masarykova univerzita, 2006.*
- *Mikulec, Jiří. České země v letech 1620-1705: od velké války k dlouhému míru. Jiří Mikulec. První vydání Praha : Libri, 2016.*